

Azərbaycan xalqı Xocalı soyqırımını heç vaxt unutmayacaq

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Xocalı soyqırımının 30-cu ildönümü ilə əlaqədar Bakıda keçirilən ümumxalq yürüşündə iştirak ediblər

Xalqımız hər il olduğu kimi bu il də Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsini ehtiramla yad edir. Qeyd edək ki, Xocalı soyqırımının anım günü Azərbaycan xalqının birliyinin, milli təəssübkeşliyinin simvoluna çevrilib.

Artıq ikinci ildir ki, xalqımız Bakıdakı Xocalı soyqırımı abidəsini almaq, başuca ziyarət edir, çünki düşməndən bütün şəhidlərimiz kimi, Xocalı soyqırımı qurbanlarının da qisası alınıb. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi: "Biz onların cavabını döyüş meydanında verdik, bütün şəhidlərimizin qisasını aldığımız qanlı yerə qalmadı".

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Azərbaycan Ordusunun 44 günlük Vətən müharibəsindəki parlaq qələbəsi 2020-ci il Azərbaycan tarixinə zəfər ili kimi yazıldı. Güclü siyasi iradə, möhkəm iqtisadi potensial, qüdrətli ordu, xalq-lider vəhdəti, cəmiyyətdəki böyük ruh yüksəkliyi, vətənpərvərlik, əzmkarlıq tarixi qələbəni təmin etdi. Otuzillik həsrət bitdi, torpaqlarımız mənfur düşmənin işğalından azad edildi, ərazi bütövlüyümüz təmin olundu. Hazırda Azərbaycanın üçrəngli Dövlət bayrağı işğaldan azad edilən torpaqlarımızda - Füzulidə, Cəbrayılda, Qubadlıda, Zəngilandə, Ağdamda, Laçında, Kəlbəcərdə, Şuşada dalğalanır.

Azərbaycan xalqı Xocalı soyqırımını heç vaxt unutmur və unutmayacaq. Bir daha 30 il əvvələ qayıdır, o amansız soyqırımını, onun günahsız qurbanlarının xatirəsini yenidən yad edirik. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni hərbi birləşmələri keçmiş sovet ordusunun Xankəndi şəhərində yerləşən 366-cı motoatıcı alayının iştirakı ilə Xocalıda dəhşətli soyqırımı törətdi.

Ümumiyyətlə, son iki ərşdə erməni millətçiləri tarixi Azərbaycan torpaqları hesabına mifik "böyük Ermənistan" ideyasını gerçəkləşdirmək məqsədilə ardıcıl şəkildə xalqımıza qarşı terror, kütləvi qırğın, deportasiya və etnik təmizləmə siyasəti aparıblar. Xocalı soyqırımı erməni millətçiləri və onların havadarlarının Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdiyi soyqırımı siyasətinin ən qanlı səhifəsidir. Dünyanın gözü qarşısında baş vermiş, qəddarlığı və amansızlığı ilə fərqlənən bu ağır cinayətə görə siyasət-hüquq məsuliyyət birbaşa Ermənistanın öz amankəhbərliyinin üzərinə düşür.

Xocalı erməni silahlı birləşmələrinin ölkəmizə təcavüzünün kulinasiya nöqtəsi idi. Erməni faşistlər aylarla mühasirədə saxladıkları bu dinc şəhəri öz havadarları ilə birgə bir gecənin içində yerləyeksan etdilər. Dinc əhaliyə amansızlıqla divan tutuldu, 613 nəfər qətlə yetirildi, 1275 nəfər girov götürüldü, 150 nəfər ağır xəsarətə uğradıldı, 106 nəfər ağır xəsarətə uğradıldı, 70 nəfər ahi isandı. Hərbi təcavüz nəticəsində 8 ailə tamamilə məhv edilib, 25 uşaq hər iki valideynini, 132 uşaq isə valideynlərindən birini itirib. Soyqırım zamanı 56 nəfər xüsusi qəddarlıqla öldürüldü, insanlar diri-diri yandırılıb, onlara ağılsızlaşdırma işgəncələri verilib.

Xocalı soyqırımına qədər də ermənilər Qarabağda azərbaycanlılara qarşı kütləvi qırğınlar

törətdilər. 1992-ci il fevralın 12-də Şuşanın Malibeyli və Quşçular kəndlərində törədilmiş qarət və qırğınlar nəticəsində təkə Malibeyli kəndində 50 nəfər öldürülmüş, onlarla insan yaralanmış və əsir götürülmüşdü. 1992-ci il fevralın 17-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin və Xankəndidəki 366-cı motoatıcı alayın Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndində törətdiyi qırğın nəticəsində kəndin hər 10 sakinindən biri şəhid olub, 104 nəfər və müdafiə dəstəsinin 15 üzvü əsir götürülüb, onlardan 80 nəfəri qətlə yetirilib. Öldürülənlərdən 10-u qadın, 8-i uşaqdır. Ümumilikdə Qaradağlı 1988-1992-ci illərdə 305 dəfə düşmən hücumuna məruz qalmışdı. Bu, Xocalıya aparən yolumun başlanğıcı idi. Qaradağlı faciəsinə amansızlığın miqyasına görə ikinci Xocalı da deyirlər.

Əhali 7 min nəfər olan Xocalı isə Qarabağda ən böyük yaşayış məntəqələrindən biri idi. Xankəndidən 10 kilometr cənub-şərqdə, Qarabağ dağ silsiləsində və Ağdam-

Şuşa, Əsgəran-Xankəndi yollarının üstündə yerləşən Xocalıya 1990-cı ildə şəhər statusu verilmişdi.

Münaqişənin əvvəlindən - 1991-ci ilin oktyabrından Xocalı mühasirəyə alınmışdı. Şəhərə aparən bütün avtomobil yolları bağlanmışdı, yeganə nəqliyyat vasitəsi yalnız vertolyot idi. Xocalıya sonuncu vertolyot isə 1992-ci il yanvarın 28-də enmişdi. Şuşa səmasında müli vertolyotun vurulması, 40 nəfər azərbaycanlının həlak olması ilə şəhərə hava əlaqəsi də kəsilmişdi. Yanvarın 2-dən Xocalıya elektrik enerjisinin verilməsi dayandırılmışdı, Şəhər sakinləri ancaq öz fədakarlıqları və qəhrəmanlıqları sayəsində dayanır, müqavimət göstərirdi və yaşayırdılar. Şəhər çox az sayda avtomat və ov tüfəngləri ilə silahlanmış yerli özünümüdafiə dəstəsi, yerli milli qüvvələri və Milli Ordunun kiçik heyətlə döyüşçüləri tərəfindən müdafiə olunurdu.

Fevralın ikinci yarısından başlayaraq Xocalı erməni silahlı dəstə-

ləri tərəfindən mühasirəyə alındı və hər gün toplan, ağır texnikanın atəşinə, erməni dəstələrinin həmlələrinə məruz qaldı. Şəhərə amansız hücum hazırlıq fevralın 25-də axşam sovet ordusunun 366-cı alayının hərbi texnikasının döyüş mövqelərinə çıxması ilə başladı. Xocalıya hücum tanklardan və zənit toplardan açılan 2 saatlıq atəşdən sonra həyata keçirildi. Şəhərə 5 istiqamətdən hücum edildiyinə görə, əhali Əsgəran istiqamətinə qaçmaq məcburiyyətində qalmışdı. Amma tezliklə aydın oldu ki, bu da mərkəzi hiylə imiş. Erməni silahlı dəstələri Naxçıvanın kəndi yaxınlığında əhalinin qarşısını kəsdi və onları gülləbaran tutdu. Qarlı aşırımlarda və meşələrdə taqətdən düşən insanların çoxu məhz Əsgəran-Naxçıvanik düzündə xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirildi.

Ermənilərin Xocalıda azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdiyi kütləvi qırğının soyqırımı aktı olmasını beynəlxalq hüququn normaları da təsdiqləyir. Belə ki, soy-

qırımı cinayətinin hüquqi məzmunu və hər gün toplan, ağır texnikanın atəşinə, erməni dəstələrinin həmlələrinə məruz qaldı. Şəhərə amansız hücum hazırlıq fevralın 25-də axşam sovet ordusunun 366-cı alayının hərbi texnikasının döyüş mövqelərinə çıxması ilə başladı. Xocalıya hücum tanklardan və zənit toplardan açılan 2 saatlıq atəşdən sonra həyata keçirildi. Şəhərə 5 istiqamətdən hücum edildiyinə görə, əhali Əsgəran istiqamətinə qaçmaq məcburiyyətində qalmışdı. Amma tezliklə aydın oldu ki, bu da mərkəzi hiylə imiş. Erməni silahlı dəstələri Naxçıvanın kəndi yaxınlığında əhalinin qarşısını kəsdi və onları gülləbaran tutdu. Qarlı aşırımlarda və meşələrdə taqətdən düşən insanların çoxu məhz Əsgəran-Naxçıvanik düzündə xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirildi.

Xocalı soyqırımına hüquqi-siyasi qiyməti ilk dəfə Ümummilli Lider Heydər Əliyev verib. Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə 1994-cü il fevralın 24-də Milli Məclis "Xocalı Soyqırımı Günü haqqında" qərar qəbul edib. Ümummilli Lider

1994-cü il martın 1-də Xocalı soyqırımı ilə bağlı xüsusi fərman imzalayıb. Sonrakı dövrdə Milli Məclisin qərarı ilə 26 fevral "Xocalı soyqırımı və milli mətəm günü" elan olunub. Prezident Heydər Əliyev 1997-ci il fevralın 25-də "Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə sükut daqqəsi elan edilməsi haqqında" növbəti fərman imzalayıb. "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" 1998-ci il 26 mart tarixli fərmanda deyilir ki, 1992-ci ilin fevralında ermənilər Xocalı şəhərinin əhaliyə misli görünməyən divan tutdu. Tariximiz Xocalı soyqırımı kimi həkk olunan bu qanlı faciə minlərlə azərbaycanlının məhv edilməsi, əsir alınması, şəhərin yerləyeksan olunması ilə nəticələndi.

Xocalı soyqırımının dünya ictimaiyyətinə çatdırılması hər zaman Prezident İlham Əliyevin fəaliyyətinin mühüm istiqamətləri sırasındadır. Bu dəhşətli soyqırımı dünyada tanıtılmasında Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti,

Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın da müstəsna xidmətləri var. Fondun "Xocalıya ədalət!" kampaniyasının sistemli fəaliyyətinin nəticəsidir ki, dünyanın 17 ölkəsi, ABŞ-ın 24 ştatı və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Xocalıda ermənilər tərəfindən törədilmiş cinayətləri soyqırımı kimi tanıyan qərar və qətnamələr qəbul ediblər. "Xocalıya ədalət!" kampaniyasının məqsədi beynəlxalq ictimaiyyəti Xocalı soyqırımı haqqında məlumatlandırmaq, qətləli beynəlxalq aləmdə mədəni-siyasi qiymət verilməsinə və bu qanlı qırğının qurbanlarının xatirəsinin anılmasına nail olmaqdır.

Təəssüf doğuran məqamlardan biri isə Xocalıda hərbi əməliyyatlara rəhbərlik edənlərin hələ də cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmamasıdır. Britaniyalı jurnalist Tomas de Vaalın "Qarabağ - Qara bağ" kitabında əksini tapan bəzi faktlar, o cümlədən azərbaycanlıların qırğında iştirak edən Ermənistanın eks-prezidenti Serj Sarkisyanın söylədikləri deyənləri bir daha təsdiq edir. "Xocalı hadisələrinə qədər azərbaycanlılar fikirləşirdilər ki, ermənilər müliki əhaliyə əl qaldıra bilməzlər. Biz bu stereotipi qırmağa nail olduq", - deyən Sarkisyan "biz bu barədə bərkəndə danışmamışı üstün tuturuq" əlavə edib. Bu faktlar bir daha ermənilərin tarix boyu azərbaycanlılara qarşı yürütdüyü mənfur siyasətin, kin-küdrətin davam etdiyini, Xocalıda baş verənlərin əvvəlcədən planlaşdırılmış soyqırımı siyasətinin mühüm tərkib hissəsi olduğunu təsdiqləyir.

Xocalı soyqırımını törətməklə erməni millətçiləri məkrli məqsədlər güdürdü. Xalqı qorxutmaq, vahimə yaratmaq, onun mübarizə əzmini qırmaq, torpaqların işğalı faktı ilə barışmaq ermənilər məcbur etmək. Amma hiyləgər və amansız düşmənin niyyətləri baş tutmadı. Azərbaycanda torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda hər an şəhid olmağa hazır olan vətənpərvər nəsil yetişdi və 30 illik işğala qəhrəmanlıqla son qoydu. Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev deyib: "Ermənilərin fikri özlərinə getməsin. Onlar, bəlkə də öz tarixi vətəninin unuda bilərlər. Azərbaycan xalqı heç vaxt öz tarixi vətəninin unuda bilməz. Bu gün qaçqın səhərciklərində, Bakıda, başqa yerlərdə Dağlıq Qarabağdan işğal edilmiş bölgələrdən olan ailələrdə doğulan uşaqlar bir amalla, bir arzu ilə qaşıyırlar ki, doğma torpaqlarına qayıtsınlar". Milli ideyaya, güclü siyasi iradəyə əsaslanan bu fikir 2020-ci ilin sentyabrında real həyatda da öz təsdiqini tapdı. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin çağırışı ilə əlavə qalxan igid oğullarımız bədnam düşmənin işğalçılıq siyasətinə, gündə-günə daha da böyüyən iddialarına, yeni işğalçılıq planlarına birdefələlik son qoydular və xalqımızın tarixinə parlaq Qələbə yazdılar. Haqq-ədələt bərpə olundu.

Bu gün xalqımız XX əsrin ən dəhşətli qırğınlarından biri olan Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsini qalib ölkə, qalib xalq kimi ziyarət edir. Düşməndən bütün şəhidlərimiz kimi, Xocalı soyqırımı qurbanlarının da qisası alınmış. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin!